

SUKKOT AND SHMINI ATZERET SOURCES

By Rabbi Dr. Nachum Amsel

These sources are from the book, "The Encyclopedia of Jewish Values" published by Urim, or the upcoming books, "The Encyclopedia of Jewish Values: Man to Man" or "The Encyclopedia of Jewish Values: Man to G-d" to be published in the future.

1) ויקרא כג:מב

בַּסֻּכּוֹת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל-הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכּוֹת :

2) סוכה כז:

דכתיב (ויקרא כג) "כל האזרח בישראל ישבו בסוכת" מלמד שכל ישראל ראויים לישיב בסוכה אחת.

3) ברכת המזון לסוכות

הַרְחֵמֵנוּ הוֹא יְקִים לָנוּ אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנוֹפֶלֶת :

4) תפילת ערבית לשבת

וּפְרוֹשׁ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ. בְּרוּךְ אַתָּה ד' הַפּוֹרֵשׁ סֻכַּת שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלַיִם :

5) ספר מאור ושמש, סוכות ד"ה "או"

ביו"כ (במדבר טו, כו) "ונסלח לכל עדת בני כו" כי לכל העם בשגגה. אבל אח"כ בסוכות הנה התשובה היא מאהבה וזהו (ויקרא כג, מב) בסוכות תשבו לשון תשובה כי תזכו לחסות בצילא דמהמנותא בכבוד המלך סוכת שלם.

6) שולחן ערוך, אורח חיים תרנא:א

מצות ד' מינים שיטול כל אחד לולב אחד ובי' ערבות וגי' הדסים ... ומצוה לאגדם בקשר גמור.

7) שולחן ערוך, אורח חיים תרנא:יב

ד' מינים הללו מעכבין זה את זה שאם חסר לו אי' מהם לא יברך על השאר אבל נוטלן לזכר בעלמא.

8) פירוש רבינו בחיי על שמות ל:לד

ומטעם זה נצטוינו במצות לולב ליקח ד' מינים באגודה אחת ולתת ערבה שאין לה טעם וריח רמז לרשעי ישראל שאין להם תורה ומצות בכלל האתרוג שיש בו טעם וריח ובכלל הלולב שיש בו אוכל וההדס שיש בו ריח ואנו מרצים להקב"ה בכלם כאחד :

9) ספר תודעה, פרק שביעי

מנהג אצל הספרדים, שמכינים כסא נאה בסוכה ופורסים עליו מפה יפה ומניחים עליו ספרים קדושים, ואומרים: 'זה כסא של אושפיזין'. וכן מדליקים נר לכבוד האושפיזין :

10) בראשית לו:א

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְוָרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן :

11) משנה אבות ד:טז

רבי יעקב אומר העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא. התקן עצמך בפרוזדור. כדי שתכנס לטרקלין :

12) מדרש ויקרא רבה ל:יד

רבי מני פתח (תהלים לה) כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך לא נאמר פסוק זה אלא בשביל לולב השדרה של לולב דומה לשדרה של אדם וההדס דומה לעין וערבה דומה לפה והאתרוג דומה ללב אמר דוד אין בכל האיברים גדול מאלו שהן שקולין כנגד כל הגוף הוי כל עצמותי תאמרנה :

13) ויקרא כג:מג

לְמַעַן יִדְעוּ דִרְתִּיכֶם פִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשְׁבֵתִי אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי ד' אֱלֹהֵיכֶם :

14) סוכה יא:

דתניא: (ויקרא כג) כי בסוכות הושבתי את בני ישראל ענני כבוד היו, דברי רבי אליעזר. רבי עקיבא אומר סוכות ממש עשו להם.

15) דברי הגר"א מובא ב"קונטרס על חג הסוכות של ברה קרלנשטיין

... בפני הגר"א על שיר השירים (א:ד) שכתב על זה וז"ל לתרץ קושית הטור למה אנחנו עושין סוכות בתשרי והרי חג זה נגד ענני כבוד והיה ראוי לעשותו בניסן כי בניסן היה תחילת היקף העננים אבל נראה לפי שכשעשו את העגל נסתלקו העננים כדאיתא בתרגום על שיר השירים (ב:ז) ואז לא חזרו עד שהתחילו לעשות את המשכן ומשה רבינו ירד מן ההר ביום הכיפורים ולמחרת יו"כ ויקהל משה וציוה את בניי על מלאכת המשכן וזה היה בי"א תשרי וכתוב שמות (לו:ג) והם הביאו אליו עוד נדבה בבוקר בבוקר וגוי ואמרו במדרש ר' יהודא ור' נחמי"ה אומרים ב' ימים היו מביאים נדבות שנאמר בבוקר בבוקר וביום י"ד תשרי הכריזו שלא יביאו עוד ואז נטלו כל חכם לב ממשה רבינו ע"ה את הזהב במנין ובמשקל ולמחרת בט"ו תשרי התחילו לעשות המשכן ואז חזרו ענני הכבוד ולכן אנו עושין סוכות בט"ו תשרי עכ"ד...

16) תהילים קיג:ד-ו ופירוש מלבי"ם

רַם עַל-כָּל-גּוֹיִם ד' עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי פֶדִי אֶלְקֵינוּ הַמְּגַבִּיחַ לְשַׁבַּת: הַמְּשַׁפִּילֵי לְרֵאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

רם על כל גוים ה' - שלדעתם הוא מתרומם מן העולם השפל ורק על השמים כבודו - ואין כבודו להשיג בהשפלים, וע"כ אין שמו מבורך אצלם, כי לפי דעתם הברכה והשפע תבא מן המערכה לא מה', אבל.

מי כה' אלקינו המגביה לשבת (בשמים ובארץ), המשפילי לראות בשמים ובארץ - ר"ל שגדלו הוא כ"כ בלתי בעל תכלית, עד שאין הבדל אצלו בין השמים והארץ, שכמו שמגביה לשבת מן הארץ כן מגביה לשבת מן השמים, וכמו שצריך להשפיל לראות בארץ כן צריך להשפיל לראות בשמים, שלפי גדלו הבב"ת אין הבדל בין השמים והארץ אצלו, ולא יתכן לאמר שהוא קרוב אל השמים יותר מאל הארץ:

17) שולחן ערוך, אורח חיים תרלא:ג

דרך הסיכוך להיות קל כדי שיראו ממנו הכוכבים הגדולים.

18) רמב"ם, הלכות סוכה ה:א, משנה ברורה על אורח חיים תרלא:א

הסכך של סוכה אינו כשר מכל דבר, אין מסככין אלא בדבר שגידוליו מן הארץ שנעקר מן הארץ ואינו מקבל טומאה כשרים לדפנות - דמשמעות הכתוב דהסוכות תעשה באספך מגרנד ומיקבך [דלמידין מזה דיעשה הסוכה מפסולת גורן ויקב דהוא דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ] קאי (א) אסכך דוקא דדפנות לא איקרי סוכה:

19) פירוש אבן עזרא איוב כח:א

כי הכל תלוי במזל בני אדם גם המקומות:

20) קהלת א:ג-ה

דְּבָרֵי קִהְלֶת בֶּן-דָּוִד מְלֶךְ בִּירוּשָׁלַם: הִבֵּל הַבָּלִים אָמַר קִהְלֶת הִבֵּל הַבָּלִים הַכֵּל הַבֵּל: מַה-יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל-עֲמָלוֹ שְׁיַעֲמַל תַּחַת הַשָּׁמַשׁ: דוֹר הַלֶּף וְדוֹר בָּא וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עִמָּדַת: וְזָרַח הַשָּׁמֶשׁ וּבָא הַשָּׁמֶשׁ וְאֶל-מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרֵחַ הוּא שֵׁם:

21) אוצר המדרשים אסתר ה

אין מזל לישראל.

22) רמב"ם, הלכות סוכה ה:יט ושולחן ערוך, אורח חיים תרלא:א, ב

...וכל שהחמה מרובה על הצל אינו סכך סוכה שחמתה וצלחה שוין מלמעלה פסולה ... והצל של כל הסוכה יהיה צלחה מרובה מחמתה משהו (ג) כשרה

23) תהילים צא:א וספר תפארת שלמה, מועדים (סוכות)

יָשֵׁב בְּסִטֶר עֲלִיוֹן בְּצַל שְׁדֵי יִתְלוֹן: הנה עתה בסוכה יכנסו כולם תחת צלא דמהמנותא עם ישראל ואור הסוכה תקיף עליהם בהקדושה אשר לדי' לעלות לרצון תמיד.

24) ברכות לה:

בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים, דורות הראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן עראי - זו וזו נתקיימה בידן, דורות האחרונים שעשו מלאכתן קבע ותורתן עראי - זו וזו לא נתקיימה בידן.

(25) ויקרא כג: מב
בִּסְכַּת תֵּשְׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים כָּל-הָאֶזְרַח בְּיִשְׂרָאֵל יָשְׁבוּ בִּסְכַּת :

(26) פירוש רש"ן על ויקרא כג: מב
האזרח - זה אזרח:
בישראל - (ת"כ) לרבות את הגרים:

(27) פירוש רמב"ן על ויקרא כג: מב
על דרך הקבלה, מפני שאמר הכתוב " (תורה) [חוקה] אחת יהיה לכם [ולגר ולאזרח הארץ]", ... לא יצטרך להשיב ולהזכיר בכל מקום כל האזרח והגר ואמר כל האזרח בישראל.

(28) פירוש רשב"ם על ויקרא כג: מב
כל האזרח - אפי' אותן שיש להם בתים. ישבו בסכות:

(29) פירוש חזקוני על ויקרא כג: מב
כל האזרח בישראל ישבו בסכות - לגר אינו צריך להזהיר שהרי אין לו בית אחרת אבל האזרחים והמיושבים בישראל אעפ"י שיש להם בתים ופלטרין גדולים ישבו הם בסכות.

(30) טור אורח חיים תרכה
ואע"פ שיצאנו ממצרים בחדש ניסן לא צונו לעשות סוכה באותו הזמן לפי שהוא ימות הקיץ ודרך כל אדם לעשות סוכה לצל ולא היתה ניכרת עשייתנו בהם שהם במצות הבורא יתברך ולכן צוה אותנו שנעשה בחדש השביעי שהוא זמן הגשמים ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולישב בביתו ואנחנו יוצאים מן הבית לישב בסוכה בזה יראה לכל שמצות המלך היא עלינו לעשותה ... למנהג ההוא.

(31) סוכה כה: רמב"ם, הלכות סוכה ו: ב, שולחן ערוך, אורח חיים תרמ: ד
ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב מצטער פטור מן הסוכה.

מצטער פטור מן הסוכה... איזהו מצטער, זה שאינו יכול לישן בסוכה מפני הרוח, או מפני הזבובים והפרעושים וכיוצא בה.

(32) דברים טז: יג-טו
חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים באספה מגרנד ומיקבד: ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך וַאֲמַתְךָ וְהַגֵּר וְהַתּוֹם וְהָאֲלֻמְנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ: שְׁבַעַת יָמִים תַּחַג לְד' אֱלֹקֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר ד' כִּי יִבְרַכְךָ ד' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל-תְּבוּאָתְךָ וּבְכָל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְהֵייתָ אֶדְ שִׂמְחָה:

(33) רמב"ם, הלכות יום טוב ו: יז-יח
שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים כולם ... וחייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים עליו שנאמר (דברים ט"ז) "ושמחת בחגך וגו'... וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליתום ולא למנה עם שאר העניים האמללים, אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו.

(34) שולחן ערוך, אורח חיים תרסח: א ומשנה ברורה
ליל שמיני ... ומקדשין ואומרים זמן:
ואומרים זמן. דשמיני עצרת (יד) רגל בפני עצמו הוא:

(35) ויקרא כג: לו, במדבר כט: לה
שְׁבַעַת יָמִים תִּקְרְיֻבוּ אִשָּׁה לַיהוָה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לְד' עֶצְרַת הוּא כָּל-מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֶצְרַת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

(36) משנה ראש השנה א: ב
בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים הָעוֹלָם נִדוֹן, בַּפֶּסַח עַל הַתְּבוּאָה, בַּעֲצַרְתָּ עַל פְּרוֹת הָאֵילָן, בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה כָּל בְּאֵי הָעוֹלָם עוֹבְרִין לְפָנָיו כְּבָנֵי מְרוֹן, שְׁנֵאֲמַר (תהלים לג) הַיּוֹצֵר יַחַד לָבָס, הַמְּבִיֵן אֵל כָּל מַעֲשֵׂהָם. וּבְחָג נִדוֹנִין עַל הַמַּיִם:

(37) פירוש רבינו בחיי על במדבר כט: לה
וע"ד הקבלה עצרת זו כנסת ישראל, כי שם נעצר הכל, והוא לשון מלכות, כמו (שמואל א ט) זה יעצור בעמי, וכן (שופטים יח) יורש עצר. ולכך יום שמיני רגל בפני עצמו, והוא האתרוג שהוא בפני

עצמו ואינו נאגד עם הלולב, והוא החג של יום מתן תורה שקראוהו ז"ל עצרת, הוא הלשון בעצמו שקראתו התורה ליום שמיני זה ובו ביום שמענו דבריו מתוך האש.

38) מדרש תנחומא, פינחס טו

כתיב עצרת תהיה לכם והיתה ראויה להיות אחר החג חמשים יום כשם שעצרת אחר הפסח חמשים יום אלא אמר הקב"ה חורף הוא ואינן יכולין להניח בתיהן לבא לכאן אלא עד שהן אצלי יעשו עצרת מנין ממה שקראו בענין ביום השמיני עצרת:

39) פירוש ספורנו על ויקרא כג: לו

אמר אם כן שזה היום אחר חג הסכות אשר בו שלמו כל שמחות הרגלים הוא קודש להיות יום עצרת שיעצרו במקומות הקודש ותהיה שמחתו שמחה של תורה ומעשים טובים.

40) במדבר כט: לה ופירוש תרגום יונתן

בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ תְהִיָּה לָכֶם כָּל-מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: ביוםא תמינאה כנישין תהוון בחדוא מן מטילכון לבתיכון כנישת חדוא ויומא טבא ואירוע קדיש תהוי לכון.

41) מהר"ל, חידושי אגדות א: ה, מסכת שבת, נצח ישראל עמוד קמח, פרק לב

כי הנהגת הטבע הוא תחת מפספר שבעה, כי השבעה ימי הטבע שבהם נברא עולם הטבעי, ולפיכך מה שאחר הטבע הוא תחת מספר שמונה, כי שמונה הוא אחר שבעה שהם ימי הטבע. ולכך היה הכינור במקדש של שבעה נימין, שהשמחה של עוה"ז דהיינו מפני השלימות שיש בו הרבוי וזהו שלימותו, ולפיכך הכינור שהוא השמחה המורה על השלימות יהיה מן שבעה נימין. אבל לימות המשיח הוא מדריגה יותר על זה, כי לימות המשיח יתאחד הרבוי אשר הוא בעוה"ז ע"י המשיח, ולכך הכינור הוא של שמונה, כי השמיני הוא נגד האחדות אשר הוא לאלו השבעה אשר יש בהם הרבוי, ולכך הכינור הוא של שמנה נימין.

42) משנה סוכה ד: ח, רמב"ם הלכות סוכה ו: יא, יד

משנה. סוכה שבעה, כיצד? גמר מלאכול לא יתיר את סוכתו, אבל מוריד את הכלים מן המנחה ולמעלה מפני כבוד יום טוב האחרון של חג. גמר מלאכול ביום השביעי בשחרית לא יתיר סוכתו, אבל מוריד הוא את כליו ומפנה אותן מן המנחה ולמעלה.

43) סוכה מח.

מנא הני מילי? דתנו רבנן: (דברים טז) והיית אך שמח לרבות לילי יום טוב האחרון. או אינו אלא יום טוב הראשון? כשהוא אומר אך חלק. ומה ראית לרבות לילי יום טוב האחרון ולהוציא לילי יום טוב הראשון? מרבה אני לילי יום טוב האחרון שיש שמחה לפניו, ומוציא אני לילי יום טוב הראשון שאין שמחה לפניו.

44) עירובין נד, יומא עב, תענית ז.

אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן, נתן תורה לישראל סם חיים לכל גופו. וזאת התורה אשר שם משה, זכה נעשית לו סם חיים. כל העוסק בתורה לשמה תורתו נעשית לו סם חיים.